

N:o 83.

Af Herr Gustaf Ericsson: Om förändrad lydelse af § 14 Riksdagsordningen.

Vid näst föregående riksdag vågade jag hemställa, att Riksdagen ville besluta sådan ändring af 14 § Riksdagsordningen, att, med bibehållande af öfriga bestämmelser, rösträtt och valbarhet tillkomme hvar och en, som är uppskattad till 400 kronors inkomst, eller till staten erlägger bevillning efter 2:dra Artikeln i nu gällande Bevillnings-förordning.

I denna min hemställan (under N:o 42 intagen i bilagan till riksdagens protokoll vid lagtima riksdagen i Stockholm år 1879, första samlingen, andra afdelningen, andra bandet) instämde Herr Severin Axell.

I samma syfte väckte Herr F. T. Borg en motion (i bilagan intagen under N:o 61 samma band).

Visserligen erinrade Konstitutions-Utskottet uti Utlåtande N:o 3 i anledning af dessa motioner, att förslag till ändring i enahanda syfte blifvit väckta vid ej mindre än sju föregående riksdagar, men att samtliga dessa förslag blifvit af Riksdagen förkastade på Utskottets hemställan, antydande Utskottet sålunda, att för hvarje gång ett sådant förslag framkomme, desto större skulle skälen emot blifva.

Utgången blef också för åttonde gången den, att förslaget föll i båda Kamrarne. Men jag är viss om, att denna riksdags Konstitutions-Utskott skall se sig i stånd att draga mera följdriktiga slutsatser, och öfvertygad som jag är, att hvarje förslag, som afser framåtskridande mot något af kulturutvecklingens sanna mål, för hvarje gång det faller, »faller framåt» och omsider kommer i ett sådant läge, att det, åter upptaget, ej vidare kan falla, vågar jag, med hopp om bättre framgång, i den nu församlade Riksdagen förnya min framställning. Jag finner mig så mycket mera dertill manad, som ej blott flera framstående och högt aktade

ledamöter af Första Kammaren, med vederläggande af de mot förslaget anförda skälen, talade och vunno en rätt aktningssbjudande minoritet för återremiss i syfte att vinna bifall till mitt förslag, utan jemväl den högsta möjliga minoritet i Andra Kammaren röstade för ett liknande förslags antagande. Än vidare känner jag mig dertill manad af den omständigheten, att sedan sist förflutna riksdag ett allmänt möte af ombud och ledamöter från nära nog samtliga frivilliga arbetaresamfund i landet och från dess alla delar varit samladt och enhälligt uttryckt den önskan, att en utvidgning af valrätten måtte ske, ehuru åsigtarna om gränsen för en sådan utvidgning voro något delade; och än vidare af en lika enhälligt uttalad önskan från mångfaldiga folkmöten inom landets skilda delar och från mång sinom tusende medborgare i form af enskilda framställningar, i följd hvaraf någon tvekan med afseende å den allmänna meningens inom landet, och särskildt bland dem, som saken närmast rör, icke längre torde kunna åberopas såsom motskäl.

Hänvisande till och åberopande i öfrigt de skäl jag för min och medmotionärens ofvan åberopade framställning hade äran anförda, äfvensom till den af Herr Borg vid hans motion fogade motivering, till reservanternas yttranden vid Konstitutions-Utskottets utlåtande, till Första Kammarens protokoll för den 22 Mars nästlidet år (särskildt Herrar Wallenbergs och Friherre Klinckowströms yttranden) och till Andra Kammarens protokoll för samma dag (särskildt Herrar Borgs och Hedins med fleres yttranden) samt till hvad jag dervid hade äran anförda, skulle jag kunna nu helt enkelt förnya min framställning utan vidare motivering. Men mina lefnadsomständigheter, utan tvifvel egendomliga i jämförelse med det härvarande flertalets, de erfarenheter och iakttagelser jag haft tillfälle göra såväl i egenskap af tjenare på landet som fabriksarbetare i köping och stad, sätta mig i tillfälle att se de saker, hvarom här är fråga, från synpunkter, som för många ärade medrepresentanter måste vara främmande. Det förtroendeuppdrag jag nu uppbär har dessutom ålagt mig såsom en pligt att se mig något vidsträcktare omkring, och sålunda har jag sedan sista riksdagen i någon mån kunnat vidga mitt omdöme i frågan. Jag kan därför icke nu underlåta att framhålla några ytterligare skäl.

Af nyss anförda orsak är gifvet, att jag icke kan grunda mitt omdöme på den politiska vishet, som vinnes genom teoretiska studier af allmän statsrätt, men så vidt jag kunnat erfara, äro män i denna lyckliga ställning så till vida i sitt sätt att se saken, ense med det enkla förnuftet, som härutinnan måste vara min enda rådgifvare äfven i fråga om slutsatserna, att dessa män väl börja med den förutsättningen, att

den så kallade aktiva medborgarerätten måste tillkomma alla, som tillhöra samt vilja och förnå uppfylla sin förpligtelse till samhället. Men huru dessa lärda män kunna komma till den slutsatsen, att denna rätt måste göras beroende af egandet af eller förvärfsförmåga till gods och guld, derom upplyser icke det sunda förnuftet. Utan tvifvel förhåller det sig så, att de teoretiska studierna på detta område öppna utvägar att, oberoende af förutsättningarna, draga de slutsatser, som till vissa förhållandens försvar anses mest lämpliga. Utan ett sådant antagande är svårt att förklara huru till exempel Justitiestatsministern i sin motivering till den nu gällande Riksdagsordningen kunde yttra, att enligt den samma »utgå begge Kamrarne af hela folket», under det han mycket väl visste, att så icke kunde blifva förhållandet, då genom denna lag flertalet uteslöts från rätten till allt inflytande på båda Kamrarnes sammansättning och att ett ännu större flertal uteslöts från ett sådant inflytande på valen till denna Kammare, som skulle utgöra den rent folkliga hälften af representationen. På rena förnuftsskäl kan jag ej finna en tillfredsställande förklaring öfver en sådan motsägelse i handling mot den handlandes uttalade tanke på annat vis, än att denna ädla kämpe för framåtskridandet hade tankens hela förverkligande i sigte såsom ett nära liggande mål, ehuru han då ej kunde finna någon utväg för ett sådant förverkligande på en gång, utan måste nöja sig med det stora steg, som då togs i den rätta riktningen.

Huru skall man vidare eljest kunna förklara den kvarstående motsägelsen i grundlagen, då det å ena sidan heter: »Riksdagen representerar svenska folket» — — — »svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta utöfvas af Riksdagen allena», men å andra sidan stadgas så, att flertalet bland det skattande folket icke eger rätt till något inflytande på valet af representanter. Kunna möjligen studier i den högre tankeläran leda derhän, att begreppet representant icke innebär, att de, hvilkas omedelbara intressen han skall bevaka, också ega att välja honom eller utöfva inflytande på hans val, så tror jag det kan vara tid att börja tänka på, om de stora uppoffringar, som det allmänna gör för den högre undervisningen, i alla delar äro rätt väl använda. Och jag vågar fråga, om med »svenska folket», som eger att sig beskatta, menas blott en ringa bråkdel af det beskattade folket, till hvilket folk höra då de öfriga, som skatta till svenska staten, och framför allt de, som skatta just på det vis, som grundlagen, efter antagen princip, förutsätter för rätt till politiskt och kommunalt medborgareskap? Jag vågar hoppas att af Konstitutions-Utskottet få svar på denna fråga. Min rådgifvare, förnuftet, ger ej ett nöjaktigt svar. Väl säger det mig, att för rätten till ett verksamt

deltagande i medborgerliga rättigheter fordras att icke ställa sig fiendtlig mot samhället och dess lagar, samt att hafva vilja och förmåga att afstå någon del af sin arbetsprodukt till det helas ekonomiska underhåll, hvarförutan samhället ej kan bestå. Jag måste för den skull tänka mig uteslutna brottslingen och lättingen, som öka samhällets bekynner och utgifter men ändå fordra dess omvårdnad, samt underhållstagaren, som icke vidare är i stånd att göra samhället någon tjänst, men icke dess mindre har rätt till dess omtanke och vård.

Den åberopade rådgifvaren säger mig också, att den politiska medborgarerätten förutsätter, för att citera en framstående rättslörd författare, »innehafvandet af en sådan samhällsställning, att den kan anses lemna håg och tid öfrigt för ett sjelfständigt deltagande i afgörandet af de allmänna angelägenheter, som tillhöra en folkrepresentation och för ett troget utöfvande af de medborgerliga pligter, som äro förenade med utöfning såväl af valrätten som af riksdagsmannakallet.» Jag måste för den skull i följd af bestämmelserna i den lag, som utgör en i vår mindre patriarkaliska tid föga tillämplig qvarlefva från äldre tider, tänka mig uteslutna tjänstehjon, och följdriktigt härmed äfven gemenskapen vid garnisonsregementen och andra, som ej njuta sitt bröd vid eget bord.

Då således, enligt förnuftets lag i öfverensstämmelse med de lärdes åskådningssätt, ej alla kunna blifva delaktiga af valrätten, och då det således vid dess utöfvande alltid gäller ej blott att handla för sig sjelf, utan äfven för andra, för dem, som sålunda måste uteslutas, men kanske mest behöfva omtanke, synes mig också uppenbart, att den, som är oförmögen att i det enskilda lifvet föra sin egen talan, icke heller skulle kunna göra det i och för det allmänna. Den vansinnige eller mindre vetande likasom barnet eller den eljest omyndige måste derföre tänkas utesluten, hvaraf också uppenbart följer, att, så länge lagen bestämmer att qvinnan, om hon vill fullfölja sitt högsta mål, skall, så snart hon kommit till den ålder, att hon eger mogen omdömesförmåga, inträda i omyndighetstillstånd, hon också måste tänkas utesluten. Men med dessa uteslutningar är också den gräns, som förnuftet anvisar, funnen för valrätten, som sålunda borde utsträckas till en hvar välfrejdad myndig man, som försörjer sig sjelf (hvilket äfven, såvidt jag förstår, innefattar att försörja sin familj) och ej är i annans bröd. Mot en sådan gräns, med förbigående af all så kallad census, pekar oafvändt det ogrumlade medborgerliga medvetandet såsom varande den politiska kulturkampens mål, och till detta mål hafva, efter hvad jag erfarit, de folk hunnit, med hvilka vi eljest vilja gå i jembredd, och hvilkas föredöme är värdt vår uppmärksamhet. Men för att komma dit, hafva vi ännu tre svåra hin-

der att öfvervinna eller undanrödja, nämligen: *traditionen*, som endast viker för oafvisliga kraf och hvars försvarare, för fåväldets skull, i allmänhet hellre synas vilja gå tillbaka än framåt; dernäst *fördomen*, som i allt det ej personligen pröfvade ser eller söker framkalla spöken på ljusa dagen, och slutligen *makligheten*, som finner allt framåtskridande besvärligt, emedan det fordrar arbete och vaken blick. Oförklarligt förefaller mig, att fördomen företrädesvis finner försvarare och anhängare just bland de i det högre vetandet invigde. Samhället kunde dock hafva rätt till anspråk på motsatsen. Att makligheten finner sina försvarare bland dem, som ega hvad de skäligen kunna önska sig af det jordiska goda, är ej så underligt; men äfven på dessa har samhället rätt till större anspråk. För traditionen hyser jag i och för sig mycken aktning, och derföre har jag ej velat gå längre, än bibehållandet af denna aktning medgifver, men fördomen kan jag ej respektera. Med detta hinder förhåller sig också, enligt mina iakttagelser, på det viset, att, om man går detsamma in på lifvet, så faller det undan af sig sjelft. Så var det vid genomförandet af den stora reform, som skänkte oss den nuvarande Riksdagsordningen, så var det vid frågan om mosaiska trosbekännares medborgarerätt och så måste det vidare blifva. Makligheten är det farligaste hindret, emedan hon njuter sitt lugn, till dess en öfverhängande fara är för handen och förlorar då, yrvaken, ofta besinningen.

De förnämsta skäl, som fördomen har att anföra mot reformen, äro, för det första, att den allmänna rösträtten blifvit missbrukad. Detta är sant. Men af hvilka har den blifvit missbrukad annat än af hänsynslösa despoter och hersklystna äfventyrare? Dessa hafva fått sin dom. Men de samhällen, som sålunda böjts och förnedrats, hafva rest sig till nytt lif, och folket har åter ställt sig upprätt och med skäl stolt. Men jag vågar fråga: Hafva vi, har svenska folket, som vi här enligt grundlagens föreskrift skola representera, något att frukta af ett sådant missbruk? Vår konstitution, vår dynasti och dess traditioner, karakteren hos våra ledande män äro, så vidt jag kan se, betryggande mot en sådan fruktan. Vidare förklarar sig fördomen, i förbund med makligheten, ej kunna beräkna följderna af en utsträckning af valrätten med hänsyn till befärad öfvermakt från de nu uteslutna, om de komme till sin rätt. Detta argument förefaller som ett ondt samvetes anklagelse. Men jag vågar fråga: När har svenska folket missbrukat sin makt eller sökt begagna den till samhällets skada? Kunna de, som stödjade sig på traditionen, framdraga något exempel härfpå? Svenska folkets skaplynn är en borgen för ett sansadt användande af dess rättigheter. I hvilket annat land, som kan anses stå i jembredd med oss i folkupplysning, har folket genom en representa-

tiv församling, som det sjelf valt, missbrukat sin makt? Kan man framvisa något exempel härpå? Jag vågar bestrida det. Men på motsatsen hafva vi färska exempel. När socialismens hydra växte och grep omkring sig i tyska riket, icke genom agitationer från det slags folk, som hos oss äro uteslutna från valrätten, utan från sådana, som här skulle stå högt öfver strecket; hvilken var då den Herkules, som kunde slå detta vidunder? Jo, den allmänna rösträtten. Rikskansleren visste det. Han vände sig till folket, och vi veta alla med hvilken framgång. Den, som tror att *en*, huru mäktig han än må vara, med tillhjälp af ett mäktigt fåtal skulle kunna uträtta detsamma, som den kloke statsmannen i förening med hela folket, må han vända sina blickar österut, och jag är viss, att han skall få klarare tankar. — Ingen vill väl påstå, att svenska folket står på en lägre kultur-grad än det tyska, ty om så vore, huru hafva då statens och kommunens uppoffringar för folkuppfostran blifvit använda? Väl återstår ännu mycket härutinnan att önska, men så vidt jag kunnat erfara, hafva dessa uppoffringar burit god frukt. Om nu så är, att folkuppfostran i vårt land kan anses hafva under fyra decennier gått och går i den rätta riktningen, då är det en förödmjukelse för *hela* svenska folket, att dess myndiga flertal, af fördom hos det än mera upplysta fåtalet, kvarhålles i politiskt omyndighetstillstånd.

Om någon skulle vilja göra sig besvär att med uppmärksamhet följa de svenskar, som på andra sidan vesterhafvet gå att söka de mänskliga rättigheter och förmåner, som de här ej kunna finna, så skulle iakttagaren erfara, att den svenske arbetaren der åtnjuter särskild aktning, ej blott för sin duglighet och flit, utan äfven för sina medborgerliga dygder, och detta senare synnerligast derföre, att han icke så lätt låter hänföra eller bedåra sig af de politiska utsväfningar, som sättas i gång af sådana mindre aktade medborgare, som gjort sådant till sitt yrke. Detta kommer sig deraf, att svensken noga begrundar hvad han gör, skapar sig en egen öfvertygelse, då det gäller något viktigt, och medvetandet om, att det ligger samma vikt på hans röst som på hvarje annans, höjer detta allvar. Men än mera: medvetandet af att vara en fullt berättigad medborgare höjer hans sjelfförtroende och deraf följande förmåga och håg, så att han kan tjena sitt nya fädernesland med hvarje andens förmåga, med hvarje kroppens lem, såväl indirekt genom sin enskilda verksamhet som direkt i sitt deltagande i det allmänna. Den vinst, som det allmänna sålunda gör, är visserligen oberäknelig, men att den kan skattas högt, det skall jag längre fram påvisa.

Då man varit i tillfälle att erfara och iakttaga, hvilket förädlade inflytande det utöfvar att tillhöra ett enskildt sällskap af aktade

personer med lika rätt som alla andra i sällskapet, huru det höjer omtanken, sinnets skärpa samt kraften och hågen till nyttigt arbete med hand och hjerna, så kan man förstå hvilket moraliskt inflytande medvetandet att vara en likställd medlem i det stora samhället skall utöfva.

Fördomen anför vidare, att man ej hos de mindre bemedlade i allmänhet kan påräkna nödig sjelfständighet och nödigt omdöme i lagstiftnings- och beskattningsfrågor eller i valet af de män, som skola utföra sådana värf. Jag vågar gent häremot påstå, att flertalet bland dem, som åberopa sjelfständigheten såsom vilkor, och de, som valt dem, i sjelfva verket äro mera beroende än de i sina handlingar fullt fria män, som de vilja afhålla från valrätten, ty hvem kan väl säga sig vara oberoende af helsa och konjunkturer eller af förmän? Men en arbetare med god helsa är i öfriga hänseenden den minst beroende, ty han har hela verlden till sitt verksamhetsfält och den mest humana och högst betalade arbetsgifvaren till förman. Endast kärleken till hemmet, der han blifvit född, till familjen, som han skapat, till fäderneslandet, som han är en del af, binder hans intressen vid detta och vid hemorten. Detta är hans beroende, hans intresse. Är icke också det gemensamt för oss alla och behöfva icke alla krafter tagas i anspråk för detta gemensamma intresse? Jag vågar påstå att det behöfves. Arbetarne, kännande sitt hufvudsakliga beroende af helsan, hafva ock i många länder sökt och till god del lyckats att minska detta beroende på den inbördes sjelfhjelpens väg. Hafva väl öfriga samhällsklasser visat prof på en sådan omtanke?

På grund af hvad jag anfört om vår folkuppfostrans ståndpunkt, vågar jag äfven påstå, att flertalet bland dem, som nu äro uteslutna från valrätten, i afseende på omdöme och urskilning, står högre än det flertal, som valde de representanter, hvilka väsentligt bidragit att gifva oss det statsskick och de lagar vi nu ega och hvilka traditionens obetingade vänner sätta så högt. Och ingen kan väl tro, att de, som från spädaste barndomen och i hela sitt lif med små inkomster måste i sitt enskilda lif vänja sig vid den yttersta sparsamhet i allt, sjelfva skulle blifva eller välja slösare med allmänna medel. Åtgörandena af våra gamla bonde- och borgarestånd och af denna Kammares flertal, med hvars valmän de nu från valrätten uteslutna äro jemlika i bildning, ja i många fall mer än jemlika och i allmänhet närmast jemlika i lefnadsförhållanden, vederlägga en sådan fördom. Att i afseende på folkkarakteren undantag kunna gifvas från regeln är uppenbart, men icke får den politiska lagstiftningen grunda sig på undantagsförhållanden. Utan skulle det ej kunna undvikas, att genom valrättens utsträckning en eller annan ovärdig komme till valurnan, så torde kunna åberopas bibelns liknelse om konungens bröllop,

der bland den från vägar och stigar uppsamlade skaran af förut okända gäster endast befanns vara *en*, som saknade bröllopskläder.

Maklighetens hufvudargument äro, bland andra, exemplet från dess egna anhängare bland valmännen. Äfven här torde nyss åberopade liknelse kunna tillämpas. Då nemligen ingen af dem, som förut uteslutande ansetts värdiga ville komma, så kommo de nybjudna deremot mangrant. Skulle så icke alldeles inträffa vid valurnan efter valrättens utsträckning, så vore ju i alla fall ingen skada skedd, jemfördt med nuvarande förhållanden, men påtagligt är, att reformens närmaste följd skulle blifva en kraftig maning och väckelse för dem, som nu i sorglös likgiltighet förspilla denna rätt.

Maklighetens andra hufvudargument är, att man skall afvakta och vidare se, huru nuvarande förhållanden, som man dock erkänner grunda sig på en godtycklig princip, utveckla sig. Men det är just häri som faran ligger.

Jag skulle vilja bedja de storindustrins män, som visserligen icke finna reformens genomförande *omöjlig* eller *vådlig*, men som ej kunna finna densamma *nödig* eller *nyttig* och som, såsom skäl för en sådan mening, åberopa en mångårig beröring med folk, som står under strecket, att de i första rummet ville litet närmare begrunda sin egen ställning och derjemte litet närmare sätta sig in i detta folks traditioner och närvarande ställning i förhållande till husbönderna och i förhållande till samma slags folk annorstädes. Jag skulle i dessa mäns eget och i vår industris intresse för den skull vilja bedja dem att se sig litet vidsträcktare omkring såväl söder som i synnerhet vesterut och der göra några iakttagelser, och jag är viss, att de skulle finna sina argument mycket »bräckliga». För att angifva exempel: Huru kommer det sig, tror man, att tyska, franska, ja äfven danska och framför allt den amerikanska industrin gått mer framåt än vår? Att amerikanaren kan, t. ex., köpa råjern från Sverige, betala en oerhörd tull å detta jern, till inflyttade svenske arbetare betala fyra gånger högre arbetslöner än de här gällande, bekosta frakt och återfrakt, samt alla öfriga med en sådan fram- och återgående rörelse förenade kostnader, och här med vinst försälja de af detta svenska jern med svenska händer och hjernor förfärdigade artiklar af i alla afseenden utmärkt beskaffenhet till lägre pris än samma slags artiklar af mindre utmärkt beskaffenhet här kunna tillverkas för? Jag vet att våra faderliga statsekonomer äfven härför hafva hvarjehanda mer eller mindre giltiga skäl att åberopa, men ett, det viktigaste, förbise de, ett, som jag redan berört, nemligen: den intelligens, spänstighet och kraft, det medvetande om egen pligt, som endast känslan af att vara

fullständig medborgare, att i allt vara sin egen målsman, »sin egen lyckas smed», att, rent personligt taget, arbetaren är arbetsgifvarens jemlike, hans kontrahent och medarbetare, icke hans tjenare, alstrar hos den stora mängden. Den ökade arbetsprodukt, som på så sätt uppkommer, består ej blott i *valsedlars skrifvande och aflemnande*, den bereder fast mer ökad rikedom åt arbetsgifvarne, den representerar en nationalrikedom, som vi ej längre hafva råd att undvara. Nu är gifvet, att en utsträckning af valrätten icke med ens, såsom genom ett trollslag, skulle hos oss åstadkomma en förvandling i detta hänseende. Traditionen tar i sin hinderliga verkan alltid ut sin rätt. Många, många år har denna tradition redan försatt oss efter; men vilja vi någon gång vinna denna späustighet i arbets- och tankeförmåga i utbyte mot hos oss rådande slapphet och missmod, så är hög tid att nu lyssna till det varningsrop, som ingenjör Fredholm i dagarne fört till våra öron vesterifrån, att vi »se opp för lokomotivet», innan vi ligga krossade och vanmäktiga i konkurrensen med dem, som förstätt att gå före oss i medborgerlig och till stor del i följd deraf, i industriel utveckling. Om våra nationalekonomer ville mera aktgifva på verkningarne af naturvetenskapernas utveckling och mera stödja sin åskådning på i verkligheten inträdda nya förhållanden, så skulle de finna fastare hållpunkter för sina beräkningar än i lika utnötta som föråldrade teorier, hvilkas giltighet om och om igen blifvit vederlagd. De skulle finna, att i hvarje land råder ett inflytelserikare samband mellan lagstiftningen om medborgarerrätten och nationalvälmågan än emellan tulltaxan och produktionsförmågan.

Om de i den högre statsrättsläran invigde vidare ville kasta sina forskande blickar ut i det praktiska lifvet här och i andra länder, ned bland massan af det kroppsarbetande folket och in i dessa ringaktade individers sjäslif, så skulle dessa lärde ej längre finna anledning att göra våld på hvad de sjelfva kalla logik genom att göra den högre tankeläras tillämpning till en efter omständigheterna böjlig advokatur för godtyckliga åsigter eller genom votering fastställda principer, utan tvärtom att denna lära har och i sig sjelf fordrar sådan samstämmighet med det enkla sunda förnuftet, att slutledningarne i full samstämmighet med försatserna blifva, *att hvarje myndig individ, som i det enskilda kan föra sin egen talan och råder öfver sig sjelf och sitt bord samt eger vilja och förmåga att lemna någon del af sin arbetsprodukt till samhället, han må i öfrigt vara (för att ytterligare begagna orden af Prof. Rydin) »huru ringa och förbisedd som helst, är en medlem i det stora samhället, staten, och har derföre rätt och pligt att omedelbart eller medelbart verka för stats-*

ändamålet samt sålunda äfven att deltaga i bevakningen af det allmännas rätt och bästa».

De kyrkans målsmän, som vilja försvara guldets onda makt och inflytande och som, då folket begär en af sina naturligaste rättigheter, svara: »I veten icke hvad I begären», skulle jag också vilja bedja att något närmare begrunda sin egen och vår kyrkas ställning. Att de ville i traditionen gå tillbaka till ursprunget, till stiftaren, hvars apostlar de säga sig vara. De skulle då finna, att om *Han* och hans verkliga lärjungar nu uppträdde bland oss i samma ekonomiska ställning, som de på sin tid voro, så skulle de vara förklarade ovärdiga att utöfva jordisk medborgarerätt och något märkbart inflytande på statskyrkans lagar. Om de viste, dessa ärevördiga män, huru deras uppträdande på så sätt i handling gent mot grundprinciperna i den lära, hvars väktare de skulle vara, tar sig ut inför den stigande folkupplysningen, då skulle de förstå, hvarföre misstroendet växer och affallen tilltaga, icke mot och från läran i dess renhet, utan mot och från en kyrka, hvars intressen så bevakas. De skulle då icke ens djerfvas att tala i stiftarens namn, då de sålunda mera arbeta på att försvaga än försvara hans kyrka och inflytandet af hans lära, under det guldets berättigade målsmän tala för ett närmande till det, som borde vara kyrkans pligt att söka hålla i helgd. De borde finna deraf, dessa andlige, att det råder mera samstämmighet mellan andan i vår religion och den nyss ofvan uttalade personlighetsprincipen än emellan deras tolkning och den rätta tillämpningen af denna religion i politisk-personlig bemärkelse.

Från de politiskt vaknes sida har blifvit framhållet en verklig våda, som ordalydelsen i den §, hvarom nu är fråga, innebär. Bevillningen utgör ju nemligen en tilläggsskatt, som med en ringa bråkdel fyller statsbehofven. Antages nu, att de alltmer framträdande anspråken på skyddstullar skulle leda till sådana beslut från Riksdagens sida, att dessa och andra indirekta inkomster blifva tillräckliga för statsbehofvens fyllande, så skulle ju Riksdagen kunna besluta att uttaxerandet af bevillning skall upphöra. Följden häraf skulle ju blifva, att endast fastighetsägare och jordarrendatorer, enligt nuvarande ordalydelse i Riksdagsordningens 14 §, vore valberättigade. Och denna förändring i det bestående endast i följd af ett enkelt riksdagsbeslut. Häremot kan väl invändas, att bevillningens upphörande ej är sannolik. Må så vara. Men en grundlagsbestämmelse, som ej i sig sjelf innebär under alla tänkbara förhållanden orubbliga garantier för sin tillämpning, synes mig böra ändras, så att den vinner mera fasthet, innan det är för sent. Denna omständighet synes mig vara värd att beakta ej blott af våra industri-

idkare, utan framför allt af våra löntagare, hvilka i denna sin egenskap på nyss nämnda sätt skulle kunna uteslutas från valrätten. Lägges härtill, att census, sådan den nu är bestämd, beror af konjunkturerna och af penningvärdet, så kan man med skäl säga som Frih. Klinckowström, att Riksdags-ordningen »hvilat på två lerfötter», knappast torra än mindre brända och glaserade.

Af hvad jag sålunda anfört framgår, att den enda sanna grunden jag kan finna för politisk medborgar rätt är den, som de flesta och största utvecklade kulturfolk redan antagit, nemligen den mogna och sjelfständiga personligheten. Men då man på allt sätt arbetat för och till god del lyckats att få in i det allmänna begreppet, att förmögenheten, den verkliga eller inbillade, samt *skatten* hos oss skulle vara den enda rätta grunden, eftersom den en gång blifvit antagen, och då »intelligensen» i ganska vidsträckt mån lyckats missleda begreppen så, att med skatt här endast bör förstås en obetydlig tilläggsskatt, derföre att den faller så klart i ögonen, att den för ingen kan döljas, så finner jag ingen utsigt för handen att få bort census, så länge någon jemkning å densamma finnes. Jag måste derföre fortfarande stanna vid den billiga begäran, att census må nedsättas till denna skatts yttersta gräns, på det att nästa steg må nå fram till det naturliga målet. Hvad man nemligen aldrig skall lyckas få in i det allmänna medvetandet, det är, att någon skilnad i valrätt bör finnas mellan dem, som efter omständigheterna skatta precis på samma vis och i samma grad till stat och kommunen. — Man anför såsom skäl för den nu gällande census, att den är så låg, att den nätt och jemt motsvarar en persons lefnadsbehof. Härvid skulle man med skäl kunna fråga: Har då det stora flertalet af Sveriges befolkning icke sina lefnadsbehof, eftersom detta flertal står under strecket? Till någon del förhåller det sig nog så, och detta, såsom jag påvisat, i väsentlig mån såsom en följd af en godtycklig grundlagsbestämmelse, som sålunda ej allenast är orättvis utan rent af grym till sina följder. Men beträffande dem, som betala skatt efter 2:dra artikeln, så är ju uppenbart, att de alla hafva sin knappa utkomst, eftersom de kunna afstå ett litet öfverskott till det allmänna. Vid begrundandet af nyss berörda förhållanden framstår strecket i all sin godtycklighet, då det blifvit draget rätt ut öfver alla orter, öfver städer och landsbygd.

Det ser ut, som om man vid denna enkla konstruktion icke tänkt på, att hvad som på landsbygden, och i synnerhet för den med hufvudnäringen, jordbruket, sysselsatta befolkningen är tillräckligt till de oundgängligaste lefnadsbehofven och för den skull betingar den minsta in-

komstsiffran icke räcker i städerna och vid fabrikena, der minimiinkomsten alltid måste ställa sig högre, i penningar räknadt.

I följd af denna godtycklighet är det nu möjligt för mig, att intaga en plats i Kammaren, hvaremot, om jag förblifvit på landet, jag skulle med jämförelsevis lika god, om icke bättre utkomst, lika mycken sjelfständighet och samma hjerna också förblifvit politiskt omyndig. Jag anser mig icke kunna belysa det obilliga i godtyckligheten med ett mera talande exempel. Men jag vill anföra ännu tre, hvaraf två redan, hvad landsbygden beträffar, äro ganska allmänna och blifva regel i samma mån befolkningen tillväxer, hemmansklyfningen fortgår, undervisnings- och kommunikationsväsendet samt industrin utvecklas: 1) En hemmansägare har flera söner; af de mest begåfvade blir en folkskololärare, en blir rättare eller gerningsman i något yrke, fabriksarbetare, maskinist eller så. Alla dessa bereda sig sålunda en jämförelsevis god bergning, utan att uppnå 800 kronor i årlig inkomst. Men den på förståndets vägnar minst begåfvade arbetar intill föräldrarnes död som dräng hemma på gården, värd 6,000 kronor, slutligen öfvertager han den af sterbhuset på 5 års arrende och blir sålunda den politiskt myndige. 2) Utlöser han sina medarfvingar, så sker det medelst skuldsedlar, som göra honom i hela lifvet beroende af långifvarne. I båda fallen kan han endast med ett arbete, som liknar trälens, och som lemnar föga kraft, håg eller tid öfrig till tanke på det allmänna, fullgöra sina förbindelser och bereda sin utkomst. 3) Bland sönerna till en annan egare af en mindre gård finnes ingen med förmåga att kunna skapa sig en egen sjelfständig ställning. Vid föräldrarnes frånfälle dela de den lilla, förut in-tecknade gården, hvardera lotten är värd 1,000 kronor.

Alla blifva de valmän, men hade det funnits någon bland dem, som på grund af bättre gåfvor kunnat bereda sig en sådan sjelfständig ställning, som förut nämndes, så skulle han blifvit politiskt omyndig. Visserligen kan man på så sätt vara lugn för idealismens inflytande på representationen, men lika uppenbart är, att man sålunda allt mer utestänger *den verkliga intelligensen* till förmån för materialismen.

Till sådana orimligheter komma vi i följd af fördomens och maklighetens inflytande. Dit ledas vi af våra faderliga lärde tänkare, som på sin politiska åskådningsqvarn vrida vingarne, icke så, att de naturligt röras af den friska vinden, utan så, som de anse, att denna vind bör blåsa, eftersom ett fåtal genom sina representanter så beslutat och emedan många bland detta fåtal tycka, att så bör vara, eftersom filosofanterna så säga.

Må det falla sig besvärligt och svårt att beräkna följderna af den ändring jag åsyftar, men svårt är icke att räkna ut, hvarthän de påpekade orimligheterna allt mer måste leda; hvarföre, så obetydlig jag än är, jag icke med lugnt mod kan uppfatta mitt representantkall så, att jag skulle inför framtiden vilja påtaga mig någon del af det ansvar, som skulle komma att drabba mig, om jag icke ville inse, att en ändring måste ske, och verka för, att den må ske snart.

Viss om, att denna Riksdags Konstitutions-Utskott skall egna frågan all den uppmärksamhet och närmare utredning, som dess vikt kräver, och deraf komma till den slutsatsen, att förändringen är högst nödig, nyttig, möjlig och fullt tidsenlig, och med öfverlemnande åt Utskottet att närmare formulera den §, som är i fråga, får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen för sin del må i grundlagsenlig ordning besluta sådan ändring af lydelsen i 14 § Riksdagsordningen, att valrätt, utom andra qualificerade, tillkommer en hvar i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad man, som är förpligtad att erlägga direkt skatt till stat och kommun, efter en till fyra hundra kronor uppskattad årlig inkomst af kapital eller arbete, och som denna sin förpligtelse i föreskrifven ordning fullgör.

Stockholm den 27 Januari 1880.

Gustaf Ericsson.
